

Poruchy autistického spektra, autismus a mýty kolem něj

Coffee Beans

Prof. RNDr. Aleš Macela, DrSc.

Prof. RNDr. Vanda Boštíková, Ph.D.

Poruchy autistického spektra běžně nazývané autismus je komplex poruch týkající se smyslového vnímání okolního světa. Termín autismus vymyslel a poprvé použil v roce 1911 švýcarský psychiatr Paul Eugen Bleuler (1857 - 1939), který, podobně jako Sigmund Freud, věřil, že složité mentální procesy mohou být nevědomé. Bleuler použil slovo „autismus“ k popisu stavu izolace od reality tak úplné, že z ní vylučoval i ostatní lidské bytosti. Autismus pro něho znamenal odtržení od reality spolu s relativní až absolutní převahou vnitřního života [1].

Dnes je autismus definován jako vývojová porucha, projevující se abnormální sociální interakcí, stálými opakujícími se vzorci chování a narušenými komunikačními schopnostmi, patří mezi poruchy autistického spektra (ASD) [2]. Problém s chápáním autismu jako poruchy identity je v tom, že do poměrně přesně definovaného stavu byla vzápětí vnesena řada mýtů a nepodložených tvrzení.

První z nepotvrzených tvrzení je přičítána Leo Kannerovi (1894-1981), který v jednom z novinových článků uváděl, že dětský autismus je výsledkem nedostatečné péče „chladných“ matek. Později tento názor odmítl [3, 4]. Podobný názor však později zastával i Bruno Bettelheim, který věřil, že autismus není vrozený, ale je výsledkem odmítnutí matkou [5].

Další z mýtů, který je často opakován, je tvrzení, že autismus býval vzácný, zatímco v současné době jsou poruchy autistického spektra víceméně běžné. Tento mýtus vychází z publikované statistiky CDC, kde se uvádí, že za dvacet let jednadvacátého století stoupl počet dětí s diagnózou ASD z šesti na tisíc dětí v roce 2000 na téměř dvacet osm na tisíc dětí v roce 2020 [6]. Vzestup počtu dětí s diagnózou ASD je dáván do souvislosti s vakcinací proti infekčním chorobám (k tomuto tématu již byl jeden text [Coffee Beans](#) napsán). Obviňována je nejvíce trivakcína proti spalničkám, příušnicím a zarděnkám (tzv. MMR vakcína). Obvinění MMR vakcíny vycházelo z článku Andrewa Wakefielda (*1956) a jeho spolupracovníků [7], která uvádí souvislost mezi vakcínou MMR a hypotetickou střevní poruchou zvanou autistická enterokolitida. Tvrzení v této publikaci se ukázalo jako liché, později odmítnuté a časopisem Lancet stažené.

Jaká je tedy příčina nárůstu diagnostikovaných případů ASD u dětí? Až do 80. let minulého století neexistovala diagnostická kategorie ASD a proto převažovala mylná představa, že autismus je vzácný jev a lékaře odrazovala od stanovení této diagnózy. Teprve práce rakouského psychiatra Hanse Aspergera (1906–1980) umožnila definici tzv. autistické psychopatie [8], která pak byla přejmenována na autistické spektrum a rozpracována britskou lékařkou Lornou Wing (1928-2014) [9-11]. Jednoznačně se nedá říci, že by autismu nepřibývalo, jisté však je, že nárůst počtu autistů není vlivem vakcín [12], ale vlivem diagnostiky.

Existují i další mýty. Autisté jsou často chápáni jako „automaty bez emocí, neschopné soucitu“. Tomuto problému byla věnována řada studií [13-15], jejichž výsledky demonstrují, že problém spočívá jinde, dochází k nesprávnému vnímání autistů neurotypickou většinou. Takovéto vnímání autistů je problematické nejen pro rozvoj autistů, ale jde i ke škodě širší společnosti, kdy se jedná o jejich začlenění mezi neurotypickou většinu [16]. Autista i neautista má problém při pohledu na svět ze strany toho druhého, přičemž vzájemné mezilidské interakce mohou řadu problémů odvrátit. Možnost předělávat autistu na neurotypika tak, aby byl k nerozeznání od neurotypických vrstevníků je ale další mýtus. Byla vyslovena i teorie, že trénink mysli autistům pomůže v začlenění se do většinové společnosti, nesetkalo se to ale s žádoucím účinkem [17, 18].

Lze tedy shrnout, že pro lidi s diagnózou ASD existuje problém. Je to postižení velice vážné, které postihuje téměř všechny aspekty života. Přitom se ale s touto diagnózou dá žít. Relace BBC věnovaná autismu uvádí, že miliardáři, jako Mark Zuckerberg či Marissa Meyer, pokud skutečně mají autismus, mohou dokumentovat, že diagnóza autismu vyjadřuje spíše „rozdíl“ než handicap [19]. Citlivým, ohleduplným jednáním se snahou pochopit, dosáhneme po boku autistů více než tvorbou mýtů a misinformací.

Reference:

[1] Kruse G. Das autistisch-undisziplinierte Denken in der Medizin und seine Überwindung von Eugen Bleuler [Autistic-undisciplined thinking in medicine and overcoming it by Eugen Bleuler]. Psychiatr Prax. 1996 Sep;23(5):255-6. German. PMID: 8992526.

[2] <https://www.apa.org/topics/autism-spectrum-disorder>.

[3] Kanner L. Infantile autism and the schizophrenias. Behav Sci. 1965 Oct;10(4):412-20. doi: 10.1002/bs.3830100404. PMID: 5838376.

- [4] Kanner L. Autistic disturbances of affective contact. *Acta Paedopsychiatr.* 1968;35(4):100-36. PMID: 4880460.
- [5] Bettelheim, B. (1967). *The Empty Fortress: Infantile Autism and the Birth of the Self*. New York: MacMillan Co. Buckv. Bell, 274 U.S. 200.
- [6] CDC.2020. CDC Data & Statistics on Autism Spectrum Disorder.
- [7] Wakefield AJ, Murch SH, Anthony A, Linnell J, Casson DM, Malik M, Berelowitz M, Dhillon AP, Thomson MA, Harvey P, Valentine A, Davies SE, Walker-Smith JA. Ileal-lymphoid-nodular hyperplasia, non-specific colitis, and pervasive developmental disorder in children. *Lancet.* 1998 Feb 28;351(9103):637-41. doi: 10.1016/s0140-6736(97)11096-0. Retraction in: *Lancet.* 2004 Mar 6;363(9411):750. doi: 10.1016/S0140-6736(04)15715-2. Retraction in: *Lancet.* 2010 Feb 6;375(9713):445. doi: 10.1016/S0140-6736(10)60175-4. PMID: 9500320.
- [8] Asperger H. Die 'Autistischen Psychopathen' im Kindesalter", *Archiv für Psychiatrie und Nervenkrankheiten*, no 117, 1944, pp. 76–136.
- [9] Wing L. The definition and prevalence of autism: A review. *Eur Child Adolesc Psychiatry.* 1993 Jan;2(1):61-74. doi: 10.1007/BF02098832. PMID: 21590530.
- [10] Wing L. Autistic spectrum disorders. *BMJ.* 1996 Feb 10;312(7027):327-8. doi: 10.1136/bmj.312.7027.327. PMID: 8611819; PMCID: PMC2350247.
- [11] Waterhouse L, Morris R, Allen D, Dunn M, Fein D, Feinstein C, Rapin I, Wing L. Diagnosis and classification in autism. *J Autism Dev Disord.* 1996 Feb;26(1):59-86. doi: 10.1007/BF02276235. PMID: 8819771.
- [12] Gabis LV, Attia OL, Goldman M, Barak N, Tefera P, Shefer S, Shaham M, Lerman-Sagie T. The myth of vaccination and autism spectrum. *Eur J Paediatr Neurol.* 2022 Jan;36:151-158. doi: 10.1016/j.ejpn.2021.12.011. Epub 2021 Dec 22. PMID: 34996019; PMCID: PMC8694782.
- [13] Trimmer E, McDonald S, Rushby JA. Not knowing what I feel: Emotional empathy in autism spectrum disorders. *Autism.* 2017 May;21(4):450-457. doi: 10.1177/1362361316648520. Epub 2016 May 30. PMID: 27246093.
- [14] Fletcher-Watson S, Bird G. Autism and empathy: What are the real links? *Autism.* 2020 Jan;24(1):3-6. doi: 10.1177/1362361319883506. Epub 2019 Nov 1. PMID: 31674189.

- [15] Mensi MM, Gasparini L, Chiappedi M, Guerini FR, Orlandi M, Rogantini C, Balottin U. Empathy and behavior in children affected by autism spectrum disorders. *Minerva Pediatr (Torino)*. 2023 Aug;75(4):460-467. doi: 10.23736/S2724-5276.18.05228-3. Epub 2018 Jul 2. PMID: 29968451.
- [16] Mitchell P, Sheppard E, Cassidy S. Autism and the double empathy problem: Implications for development and mental health. *Br J Dev Psychol*. 2021 Mar;39(1):1-18. doi: 10.1111/bjdp.12350. Epub 2021 Jan 4. PMID: 33393101.
- [17] Begeer S, Gevers C, Clifford P, Verhoeve M, Kat K, Hoddenbach E, Boer F. Theory of Mind training in children with autism: a randomized controlled trial. *J Autism Dev Disord*. 2011 Aug;41(8):997-1006. doi: 10.1007/s10803-010-1121-9. PMID: 20976617; PMCID: PMC3134713.
- [18] Holopainen A, de Veld DMJ, Hoddenbach E, Begeer S. Does Theory of Mind Training Enhance Empathy in Autism? *J Autism Dev Disord*. 2019 Oct;49(10):3965-3972. doi: 10.1007/s10803-018-3671-1. PMID: 30074122; PMCID: PMC6751147.
- [19] <https://www.bbc.com/future/article/20151006-its-time-we-dispelled-these-myths-about-autism>.

